УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ІРПІНСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ЧАСОПИС

Науковий журнал

Випуск 2

Ірпінь ● УДФСУ ● 2019

ISSN 2617-4154
УДК 34:33(477)(08)

Засновник та видавець: Університет державної фіскальної служби України

Заснований 2018 року.
Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)

Мови видання: українська, російська, англійська

Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобами масової інформації:
Серія КВ № 23215-13055ПР від 22.03.2018

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет рішенням Вченої ради Університету державної фіскальної служби України (протокол № 13 від 20.12.2019)

Редакційна колегія: д.ю.н., професор *В. В. Топчій* (голов. ред.); д.ю.н., с.н.с. *Н. Б. Новицька* (заст. голов. ред.); д.ю.н., професор *О. Г. Боднарчук* (заст. голов. ред.); к.ю.н., *Ю. О. Фоменко* (відп. секретар); д.ю.н., доцент, *Ю. І. Аністратенко*; д.ю.н., професор *В. Т. Білоус*; д.ю.н., професор *С. В. Бобровник*; д.ю.н., професор *Л. М. Касьяненко*; д.ю.н., доцент *О. Є. Костюченко*; д.ю.н., доцент *Н. А. Литвин*; д.ю.н., доцент *Т. О. Мацелик*; д.ю.н., доцент *Н. В. Никитченко*; д.ю.н., професор *А. М. Новицький*; д.ю.н., професор *О. П. Рябченко*; д.ю.н., доцент *Ю. Ю. Рябченко*; д.ю.н., професор *П. В. Цимбал*; д.ю.н., доцент *І. В. Чеховська*; д.ю.н., професор *А. Є. Шевченко*; д.ю.н., професор *Асар Іса огли Садигов* (Азербайджан).

Ірпінський юридичний часопис : науковий журнал / редкол. : Н. Б. Новицька (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2019. – Випуск 2. – 172 с. – (Серія : право).

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам юридичної науки та практики.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень проблем правової науки, теоретико-прикладних проблем правового забезпечення фіскальної політики держави, удосконалення законодавства та правозастосування.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами теорії права та правозастосування.

Науковий журнал індексується в Google Scholar,

Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

DOI (digital object identifier) – цифровий індикатор об'єкта привласнюється науковим статтям видання.

Редакція журналу веде систематичну роботу із включення наукового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження в світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження збірника у Scopus та Web of Science.

Адреса редакційної колегії:
України, 08201, Ірпінь, Київська обл., вул. Університетська, 31,
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

Використання опублікованих у збірнику матеріалів дозволяється за умови обов'язкового посилання на джерело інформації.

Під час посилання на матеріали збірника наукових праць «Ірпінський юридичний часопис» потрібно використовувати транслітеровану назву «Irpinskyi yurydychnyi chasopys», або «Irpin legal chronicIles».

© Університет державної фіскальної служби України, 2019

УНИВЕРСИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

ИРПЕНСКАЯ ЮРИДИЧЕСКАЯ ЛЕТОПИСЬ

Научный журнал

Выпуск 2

Ирпень ● УГФСУ ● 2019

ISSN 2617-4154
УДК 34:33(477)(08)

Основатель и издатель: Университет государственной фискальной службы Украины
Основан в 2018 году.

Продолжаемое издание (выходит по мере накопления материала)
Язык издания: украинский, русский, английский

Свидетельство о Государственной регистрации печатного средства массовой информации
Серия КВ № 23215-13055ПР от 22.03.2018

Рекомендован к печати и распространению через Интернет Ученым советом Университета государственной фискальной службы Украины (протокол № 13 от 20.12.2019)

Редакционная коллегия: д.ю.н., профессор *В. В. Топчий* (глав. ред.); д.ю.н., профессор *О. Г. Боднарчук* (зам. глав. ред.); д.ю.н., с.н.с. *Н. Б. Новицкая* (зам. глав. ред.); к.ю.н., *Ю. А. Фоменко* (отв. секретарь); д.ю.н., доцент, *Ю. И Анистратенко*; д.ю.н., профессор *В. Т. Билоус*; д.ю.н., професор *С. В. Бобровник*; д.ю.н., профессор *Л. М. Касьяненко*; д.ю.н., доцент *Е. Е. Костюченко*; д.ю.н., доцент *Н. А. Литвин*; д.ю.н., доцент Т. *А. Мацелык*; д.ю.н.,доцент *Н. В. Никитченко*; д.ю.н., профессор *А. Н. Новицкий*; д.ю.н., профессор *Е. П. Рябченко*; д.ю.н., доцент *Ю. Ю. Рябченко*; д.ю.н., профессор *П. В. Цимбал*; д.ю.н., доцент *И. В. Чеховская*; д.ю.н., професор *А. Е. Шевченко*; д.ю.н., профессор *Асар Иса оглы Садигов* (Азербайджан).

Ирпенская юридическая летопись : научный журнал / редколл. Н. Б. Новицкая (глав. ред.) и др. – Ирпень : Университет государственной фискальной службы Украины, 2019. – Выпуск 2. – 172 с. – (Серия : право).

В издании помещены научные статьи, посвященные актуальным проблемам юридической науки и практики.

Научный журнал основан с целью опубликования результатов научных исследований проблем правовой науки, теоретико-прикладных проблем правового обеспечения фискальной политики государства, совершенствование законодательства и правоприменения.

Для научных сотрудников, преподавателей, аспирантов, студентов и всех, кто интересуется проблемами теории права и правоприменения.

Научный журнал индексируется в Google Scholar,

Национальной библиотекой Украины имени В. И. Вернадского.

Размещен на открытой информационной платформе OJS Университета государственной фискальной службы Украины.

DOI (digital object identifier) – цифровой индикатор объекта присваивается научным статьям издания.

Редакция журнала ведет систематическую работу по включению научного издания в международные электронные библиотеки, каталоги и наукометрические базы данных с целью вхождения в мировое научное информационное пространство, повышение рейтинга журнала и индексов цитирования его авторов. В настоящее время редколлегия ведет работу по вхождению сборника в Scopus и Web of Science.

Адрес редакционной коллегии:
Украина, 08201, Ирпень, Киевская обл., ул. Университетская, 31,
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

Использование опубликованных в сборнике материалов допускается при условии обязательной ссылки на источник информации.

При ссылке на материалы сборника научных трудов «Ирпенская юридическая летопись» следует использовать транслитерированное название «Irpinskyi yurydychnyi chasopys» или «Irpin legal chronicles».

© Университет государственной фискальной
службы Украины, 2019

UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

IRPIN LEGAL CHRONICLLES

The Scientific Journal

Release 2

Irpin ● USFSU ● 2019

ISSN 2617-4154
UDC 34:33(477)(08)

Founder and publisher: University of the State Fiscal Service of Ukraine (hereinafter – University)
The scientific journal «Irpin legal chroniclles» was founded in 2018.

Continued edition (released with the accumulation of material)
Languages of edition: Ukrainian, Russian, English.

The certificate of state registration of the printed mass media:
KV № 23215-13055PR, 22.03.2018

Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the University Academic Council (protocol № 13, 20.12.2019)

Editorial Board: Dr., Professor *V. V. Topchiy* (Editor-in-chief); Dr., Associate Professor *O. G. Bodnarchuk* (deputy Ed.); Dr., senior researcher *N. B. Novytska* (deputy Ed.); PhD., *Yu. O. Fomenko* (co-ed.); Dr., Associate Professor, *Yu. I Anistratenko*; Dr., Professor *V. T. Bilous*; Dr., Professor *S V. Bobrovnik*; Dr., Professor *L. M. Kas'yanenko*; Dr., Associate Professor *O. E. Kostyuchenko*; Dr., Associate Professor *N. A. Lytvyn*; Dr., Associate Professor *T. O. Matselyk*; Dr., Associate Professor *N. V. Nikitchenko*; Dr., Professor *A. M. Novytsky*; Dr., Professor *O. P. Ryabchenko*; Dr., Associate Professor *Yu. Yu. Ryabchenko*; Dr., Professor *P. V. Tsymbal*; Dr., Associate Professor *I. V. Chekhovska*; Dr., Professor *A. Eu. Shevchenko*; Dr., Professor *Asar Isa ogly Sadygov* (Azerbaijan).

Irpin legal chroniclles : The Scientific Journal / Editorial Board : N. B. Novytska (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2019. – Release 2. – 172 p. – Series : Law.

The edition contains scientific articles devoted to the actual problems of legal science and practice.

The scientific journal was founded with the purpose of publishing the results of researches on problems of legal science, theoretical and applied problems of legal provision of the state fiscal policy, improvement of legislation and law enforcement.

The journal is intended for researchers, lecturers, postgraduates, students and anyone who is interested in law theory and law enforcement.

The Scientific Journal is indexed by Google Scholar,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the University of the State Fiscal Service of Ukraine.

DOI digital object identifier is assigned to the scientific articles of the edition.

The editorial board carries out systematic work on integration of the scientific edition to the international electronic libraries, catalogs and scientometric databases with the purpose of entering the world scientific information space, increasing the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board is currently working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:
31, Universytetska str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08201
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

The use of the materials published in the journal is allowed in case of obligatory referring to an information source.

Referring to the materials of the scientific journal «Irpin legal chroniclles» one must use the transliterated title «Irpinskyi yurydychnyi chasopys» or «Irpin legal chroniclles».

© University of SFS of Ukraine, 2019

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права; конституційне право

Сердюк Н. А.
Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку України.....13

Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право

Буханевич О. М.
Цивільно-правовий захист особистих немайнових прав, що забезпечують приватність фізичної особи.....21

Мілевська А. О., Петричук М. В.
Проблематика включення віртуальних об'єктів до складу спадщини.....31

Обривкіна О. М.
Особливості спадкового договору: правовий аспект.....39

Господарське право; господарсько-процесуальне право

Никитченко Н. В., Пронькіна А. С., Сарніцька О. В.
Ґенеза розвитку правового забезпечення аукціонної торгівлі.....46

Онишко О. В.
Окремі аспекти правового середовища реалізації відповідальності в системі господарсько-торговельної діяльності.....54

Трудове право; право соціального забезпечення

Князька Л. А.
Порівняльний аналіз соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в Україні та Республіці Польща.....63

Костюченко О. Є.
Правовий інструментарій ціннісної орієнтації трудового законодавства.....70

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Безкровний Є. А.
Правовий статус прокурора.....78

Бойко-Слобожан О. О., Субіна Т. В.
Співвідношення понять «видатки» та «витрати» у фінансовому праві.....86

Гречанюк Р. В.
Застосування адміністративної відповідальності за порушення, пов'язані з корупцією у діяльності посадових осіб правоохоронних органів.....96

Мацелик Т. О., Стріяшко Г. М.
Класифікація суб'єктів податкового права.....102

Новицький А. М., Репеха Н. І.
Електронний податковий аудит як науково-правова категорія.....109

Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Новицька Н. Б., Полінкевич О. В.
Організація і планування окремих слідчих (розшукових) дій і тактичних операцій під час розслідування злочинів у сфері інтелектуальної власності.....119

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

Грицюк І. В., Бірюкова І. Г.
Процесуальний статус судді Вищого антикорупційного суду у кримінальному провадженні.....129

Дідківська Г. В., Олійник Н. Л.
Порівняльна характеристика національного та міжнародного кримінального законодавства у сфері регулювання фіктивного підприємництва.....137

Журенок Т. В., Вороневич О. О.
Корупційні ризики в органах ДФС України: шляхи виявлення та подолання.....145

Кимлик Р. В., Ярмоленко Ю. М.
Запобігання та протидія корупції в діяльності органів Державної фіскальної служби України.....151

Лугіна Н. А., Омельян М. В.
Кримінологічна характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.....158

Мудряк Т. О., Щедріна Я. А.
Соціальна обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за протидію законній господарській діяльності.....166

СОДЕРЖАНИЕ

Теория и история государства и права; конституционное право

Сердюк Н. А.
Современные тенденции социально-экономического развития Украины.....13

Гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право

Буханевич О. М.
Гражданско-правовая защита личных неимущественных прав, которые обеспечивают конфиденциальность физического лица.....21

Милевская А. А., Петричук М. В.
Проблематика включения виртуальных объектов в состав наследства.....31

Обрывкина О. Н.
Особенности наследственного договора: правовой аспект.....39

Хозяйственное право хозяйственно-процессуальное право

Никитченко Н. В., Пронькина А. С., Сарницкая О. В.
Генезис развития правового обеспечения аукционной торговли.....46

Онышко О. В.
Некоторые аспекты правовой среды реализации ответственности в системе хозяйственно-торговой деятельности.....54

Трудовое право; право социального обеспечения

Князкая Л. А.
Сравнительный анализ социальной защиты детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки, в Украине и Республике Польша.....63

Костюченко Е. Е.
Правовой инструментарий ценностной ориентации трудового законодательства.....70

Административное право и процесс; финансовое право; информационное право

Безкровный Е. А.
Правовой статус прокурора.....78

Бойко-Слобожан А. А., Субина Т. В.
Соотношение понятий «расходы» и «затраты» в финансовом праве.....86

Гречанюк Р. В.
Применение административной ответственности за нарушения, связанные с коррупцией в деятельности должностных лиц правоохранительных органов.....96

Мацелик Т. А., Стрияшко Г. Н.
Классификация субъектов налогового права.....102

Новицкий А. Н., Репеха Н. И.
Электронный налоговый аудит как научно-правовая категория.....109

Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность

Новицкая Н. Б., Полинкевич А. В.
Организация и планирование отдельных следственных (розыскных) действий и тактических операций при расследовании преступлений в сфере интеллектуальной собственности.....119

Уголовное право и криминология; уголовноисполнительное право

Грицюк И. В., Бирюкова И. Г.
Процессуальный статус судьи Высшего антикоррупционного суда в уголовном производстве.....129

Дидковская Г. В., Олейник Н. Л.
Сравнительная характеристика национального и международного уголовного законодательства в сфере регулирования фиктивного предпринимательства.....137

Журенок Т. В., Вороневич О. О.
Коррупционные риски в органах ГФС Украины: пути выявления и преодоления.....145

Кимлик Р. В., Ярмоленко Ю. М.
Предотвращение и противодействие коррупции в деятельности органов Государственной фискальной службы Украины.....151

Лугина Н. А., Омельян М. В.
Криминологическая характеристика легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем.....158

Мудряк Т. А., Щедрина Я. А.
Социальная обусловленность криминальной ответственности за противодействие законной хозяйственной деятельности.....166

CONTENTS

Theory and history of state and law; constitutional law

Serdiuk N. A.
Current trends of socio-economic development of Ukraine....13

Civil law and civil procedure; family law; international private law

Bukhanevych O. M.
Civil protection of personal non-property rights that protect the confidentiality of an individual....21

Milevska A. A., Petrychuk M. V.
Problem integration of virtual objects in the inheritance....31

Obryvkina O. M.
Features of an inheritance contract: legal aspect....39

Commercial law; commercial procedural law

Nikitchenko N. V., Pronkina A. S., Sarnitskaya O. V.
The genesis of the development of legal support for auction trading....46

Onyshko O. V.
Certain legal aspects of responsibility realization in system of economic and trading activities....54

Labour law; social security law

Knyazka L. A.
Comparative analysis of the social protection of orphan children and children losed father care in Ukraine and the republic of Poland....63

Kostyuchenko O. Y.
Legal tools for the value orientation of labor legislation....70

Administrative law and process; financial law; informational law

Bezkrovnyi Ye. A.
Prosecutor's legal status....78

Boyko-Slobozhan O. I., Subina T. V.
Relations between the concepts of "expenditures" and "expenses" in financial law....86

Grechanyuk R. V.
Application of administrative liability for violations related to corruption in the activities of law enforcement officials....96

Matselyk T. O., Striiashko G. M.
Classification of subjects of tax law....102

Novitsky A. M., Repekha N. I.
Electronic tax audit as a scientific and legal category....109

Criminal procedure and criminalistics; forensic examination; operational-search activity

Novitskaya N. B., Polinkevych O. V.
Organization and planning of individual investigating (talking) actions and tactical operations during the investigation of crimes in the intellectual sphere.....119

Criminal law and criminology; penal law

Hrytsiuk I., Biriukova I.
Procedural status of judges of the Higher Anti-Corruption Court in criminal proceedings.....129

Didkovskaya G. V., Oleinik N. L.
Comparative characteristics of national and international criminal legislation in the field of regulation of fictitious business.....137

Zhurenok T. V., Voronevich O. O.
Corruption risks in the bodies of the SFS of Ukraine: ways to identify and overcome.....145

Kimlik R., Yarmolenko Yu.
Prevention and combating of corruption in the activities of the State fiscal service of Ukraine.....151

Lugina N. A., Omelyan M. V.
Criminological characteristics of legalization (vidmivannya) revenued detained.....158

Mudriak T. A., Shchedrina Y. A.
Social conditionality of criminalization of obstruction of legitimate business activity.....166

Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

УДК 343.162.2
DOI 10.33244/2617-4154.2.2019.129-136

І. В. Грицюк,
к.ю.н., доцент,
Університет ДФС України
ORCID ID 0000-0003-2253-4057;
І. Г. Бірюкова,
викладач,
Ірпінський державний коледж економіки та права
ORCID ID 0000-0003-3320-5822

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС СУДДІ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті розглядається процесуальний статус судді Вищого антикорупційного суду як учасника кримінального провадження. Визначаються його функції у кримінальному провадженні. Аналізується чинне законодавство, його недоліки та надаються пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: *суддя, Вищий антикорупційний суд, процесуальний статус, повноваження, кримінальне провадження.*

И. В. Грицюк, И. Г. Бирюкова. Процессуальный статус судьи Высшего антикоррупционного суда в уголовном производстве

В статье рассматривается процессуальный статус судьи Высшего антикоррупционного суда как участника уголовного судопроизводства. Определяются его функции в уголовном производстве. Анализируется действующее законодательство, его недостатки и предоставляются предложения по его совершенствованию.

Ключевые слова: *судья, Высший антикоррупционный суд, процессуальный статус, полномочия, уголовное производство.*

Метою дослідження є аналіз законодавчих актів і доктринальних джерел щодо визначення процесуального статусу судді Вищого антикорупційного суду у кримінальному провадженні.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 30 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) правосуддя у кримінальному провадженні здійснюється лише судом згідно з правилами, передбаченими законом. Суд є головним суб'єктом кримінальної процесуальної діяльності, який визначає результат кримінального провадження. Він здійснює підготовче провадження, вирішує питання, пов'язані з підготовкою справи до судового розгляду; розглядає справу за сутністю (вирішує питання про винуватість

© Грицюк І. В., Бірюкова І. Г., 2019

або невинуватість особи у вчиненні злочину чи іншого суспільно небезпечного діяння, відповідальність за які визначено Кримінальним кодексом України; переглядає справи в апеляційному, касаційному провадженні, а також за нововиявленими обставинами) [2].

Досвід багатьох країн, які досягли успіху у боротьбі з корупцією, є унікальним. Але всі вони мають єдину незмінну спільну рису: ці шляхи ніколи не бувають простими.

Створення Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС) – це відповідь на запит українського суспільства на справедливе правосуддя щодо корупційних злочинів.

У квітні 2019 року до Вищого антикорупційного суду було призначено 27 суддів та 11 суддів до Апеляційної палати. Вони одразу ж склали присягу, після чого набули суддівських повноважень відповідно до ст. 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8]. Проте у КПК України не закріплений їх процесуальний статус як учасника кримінального провадження.

Незважаючи на це, за повідомленнями голови Вищого антикорупційного суду О. Танасевич, упродовж періоду з 5 вересня до 5 грудня 2019 року до першої інстанції Вищого антикорупційного суду надійшло 3 118 процесуальних звернень (справи з обвинувальними актами, клопотання, скарги, заяви). З них 2 927 у порядку здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб на стадії досудового слідства.

На розгляд слідчих суддів надійшло 2 142 клопотання, 720 скарг, 65 заяв. Закінчено розгляд 2 457 проваджень, або 84 % тих, що перебували на розгляді: за клопотаннями – 1 860 проваджень, за скаргами – 542 провадження, за заявами – 55 проваджень.

За результатами розгляду клопотань, ухвалено 1 691 судове рішення за сутністю заявлених вимог, з них з відмовою у задоволенні – 272 судових рішення, або 16 % розглянутих за сутністю.

Для здійснення судового розгляду до першої інстанції Вищого антикорупційного суду надійшло 191 кримінальне провадження, з яких 45 були повернуті загальним судам за підсудністю, за 4 провадженнями відмовлено в затвердженні угоди або повернуто обвинувальний акт прокурору, за 2 – ухвалено вироки.

На розгляд 11 суддів Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду надійшло 244 апеляційні скарги на рішення слідчих суддів, 175 клопотань про направлення справи до іншого суду через порушення правил предметної підсудності, 25 апеляційних скарг на рішення судів першої інстанції, а загалом 444 кримінальні провадження, з яких за 343 ухвалено відповідні рішення [12].

Кожен суддя Вищого антикорупційного суду щодня присвячує частину свого життя досить важливій справі – якісному здійсненню правосуддя у кримінальних провадженнях. Попри суттєве навантаження, великі за обсягом матеріали, діючи в умовах жорстких процесуальних строків, судді ретельно аналізують надані сторонами докази та старанно мотивують кожне своє рішення, докладаючи максимальних зусиль для того, щоб зберегти довіру українського суспільства.

Такі нововведення є надзвичайно важливими, адже для України всеохоплююча боротьба з корупцією та створення інституційно сильних та незалежних антикорупційних органів, у тому числі й окремого суду, з достатніми повноваженнями та інструментами для викорінення корупційних проявів серед осіб, які визначають політику держави, є ключем до подолання соціально-економічної кризи, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, відновлення довіри суспільства до влади та повноцінної захищеності прав, свобод і законних інтересів усіх громадян.

На підставі аналізу правових норм чинного законодавства України, правозастосовної практики та попередніх теоретичних досліджень зробимо спробу системного дослідження процесуального статусу судді Вищого антикорупційного суду України у кримінальному провадженні, усіх напрямів його процесуальної діяльності, з'ясування основних завдань і визначення ролі суду під час здійснення правосуддя у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців, які досліджують статус судді як учасника кримінальних процесуальних відносин, можна назвати таких, як: В. Лазарева, М. Колоколов, А. Туманянц, В. Бринцев, П. Пилипчук, В. Маляренко, Д. Філін та інші вітчизняні та зарубіжні теоретики. Водночас проблема процесуального статусу судді Вищого антикорупційного суду як учасника кримінального провадження не є дослідженою і залишається актуальною на сьогодні.

Виклад основного матеріалу. Вищий антикорупційний суд як вищий спеціалізований суд у системі судоустрою України своїм завданням ставить здійснення правосуддя, відповідно до визначених законом засад і процедур судочинства, з метою захисту особи, суспільства й держави від корупційних і пов'язаних з ними злочинів та судового контролю за досудовим розслідуванням цих злочинів, дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також вирішення питання про визнання необґрунтованих активів та їх стягнення в дохід держави у випадках, передбачених законом, у порядку цивільного судочинства.

Місія ВАКС полягає в здійсненні справедливого правосуддя в кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів.

Відповідно до Закону України від 07.06.2018 «Про Вищий антикорупційний суд» суд уповноважений здійснювати правосуддя як суд першої та апеляційної інстанцій у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до його юрисдикції (підсудності) процесуальним законом, а також шляхом здійснення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у таких кримінальних провадженнях; аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику у кримінальних провадженнях, віднесених до його підсудності, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд та надає йому пропозиції до висновків щодо проєктів законодавчих актів, які стосуються організації та діяльності Вищого антикорупційного суду, спеціальних вимог до суддів цього суду та гарантій їхньої діяльності, а також оприлюднює їх на своєму офіційному вебсайті [7]. Тобто Вищий антикорупційний суд уповноважений розглядати корупційні справи як суд першої та апеляційної інстанції.

У цьому контексті особливу увагу потрібно зосередити на особливостях реалізації повноважень суддями Вищого антикорупційного суду в умовах розвитку засади змагальності кримінального провадження [10, с. 370–378].

Суд – це єдиний орган держави, наділений правом здійснювати правосуддя [1]. Суддя, який діє одноособово, користується правами суду і постановляє рішення від імені держави.

Судова діяльність є різновидом юрисдикційної діяльності, якій притаманні універсальні ознаки як правоохоронна, так і правозахисна. Судді самостійні та незалежні в своїй діяльності, вони нікому не підзвітні й мають повноваження, якими їх наділено за відповідним законом, а акти суду, що набрали законної сили, мають силу у конкретній справі. Основним завданням судової діяльності є здійснення правосуддя, що об'єднує декілька форм судочинства, а саме: конституційне, цивільне, кримінальне,

адміністративне та господарське [5, с. 86]. Такі ж повноваження покладені і на суддів Вищого антикорупційного суду.

Варто зазначити, що чинний КПК України чітко не визначає поняття і класифікацію суб'єктів кримінального процесу. У ньому йдеться про осіб, які беруть участь у справі (статті 19, 20, 22, 53, 87), учасників процесу (глава 3).

У свою чергу, більшість науковців визначають суд (суддю) як суб'єкта кримінального процесу та визначають його особливе (головне) місце серед цих суб'єктів. Ця позиція науковців обґрунтовується тим, що суд є представником однієї з гілок державної влади.

Кримінальне процесуальне законодавство передбачає, що під терміном «суддя» розуміється голова, заступник голови, суддя Верховного Суду, відповідного апеляційного суду, районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів, які, відповідно до Конституції України, на професійній основі уповноважені здійснювати правосуддя, а також присяжний [2]. Як бачимо, тут відсутнє поняття «судді вищих спеціалізованих судів», до яких належить Вищий антикорупційний суд. У зв'язку з цим потрібно внести відповідні зміни до п. 23 ст. 4 КПК України, передбачивши судді вищих спеціалізованих судів як учасників кримінального провадження.

З урахуванням різних класифікацій суб'єктів кримінального процесуального права суд (суддя) належить до таких категорій суб'єктів: 1) залежно від інтересу, що його має суб'єкт у кримінальній справі, до державних органів і посадових осіб, які ведуть кримінальний процес (представляють державні інтереси); 2) залежно від процесуальної функції суб'єкта до суб'єктів, які виконують функцію правосуддя [3, с. 32–33].

Одним із спірних питань на сьогодні є роль судді Вищого антикорупційного суду у процесі доказування. Одні процесуалісти вважають, що це його обов'язок, а тому суддя є суб'єктом доказування. На думку інших, суд стоїть над сторонами обвинувачення і захисту у кримінальному провадженні, він судить, але не доказує, лише під час судового розгляду він виконує функцію дослідження й оцінки доказів, поданих сторонами. Але, на їх думку, реалізація цієї функції ще не означає участі в доказуванні, оскільки суд не повинен збирати докази.

Вважаємо доцільною думку С. Стахівського, що хоча суд не повинен збирати докази, але перевірити й оцінити їх – це його обов'язок, оскільки він має прийняти обґрунтоване і законне рішення у справі. Отже, суддя Вищого антикорупційного суду відіграє значну роль у процесі доказування під час розгляду матеріалів кримінального провадження [9, с. 41].

Ще однією функцією судді Вищого антикорупційного суду є здійснення судового контролю у кримінальному провадженні. Відповідно до ч. 2 ст. 33-1 КПК України судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, здійснюють слідчі судді вказаного суду. Зазначимо, що, відповідно до п. 3–6 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Вищий антикорупційний суд», слідчі судді обираються зборами суддів Вищого антикорупційного суду, які скликає найстарший за віком суддя, не пізніше ніж через тридцять календарних днів з дня призначення щонайменше тридцяти п'яти суддів Вищого антикорупційного суду, у тому числі щонайменше десять з яких мають бути суддями Апеляційної палати [7].

У разі якщо до дня початку роботи антикорупційних слідчих суддів не буде обрано, їх повноваження виконують троє суддів суду, які визначаються жеребкуванням на зборах

суддів. При цьому судді Апеляційної палати, згідно з абз. 2 п. 6 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» вищевказаного закону, участі у такому жеребкуванні не беруть.

Варто зазначити, що системний аналіз дефініції «слідчі судді Вищого антикорупційного суду», з огляду на наявну у ч. 3 ст. 5 Закону України «Про вищий антикорупційний суд» заборону «слідчим суддею не може бути обраний суддя Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду», абз. 2 п. 6 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього закону, а також зміни до ч. 1 ст. 247 КПК України, показує, що клопотання щодо негласних слідчих (розшукових) дій розглядаються слідчим суддею серед суддів антикорупційного суду, які здійснюють судове провадження у суді першої інстанції. Хоча у кримінальних провадженнях, що непідсудні Вищому антикорупційному суду, розгляд клопотань, який віднесений, згідно з положеннями гл. 21 КПК України, до повноважень слідчого судді, здійснюється, на відміну від першого, слідчим суддею апеляційного суду, яким, відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 3 КПК України, є голова чи за його визначенням інший суддя відповідного апеляційного суду.

Іншими словами, на слідчих суддів Вищого антикорупційного суду, які обираються серед суддів відповідного суду без урахування суддів Апеляційної палати, покладено функції вирішення усіх питань, які повноважний вирішувати слідчий суддя першої та апеляційної інстанцій, тобто як щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження, так і розгляду клопотань щодо слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Варто зазначити, що слідчий суддя антикорупційного суду, відповідно до ч. 2 ст. 5 вищевказаного суду, обирається серед суддів цього суду строком на рік без права переобрання слідчим суддею два роки поспіль у порядку, передбаченому Законом України «Про судоустрій і статус суддів», тобто зборами суддів цього суду. Зауважимо, що слідчі судді місцевого загального суду, відповідно до ч. 7 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», обираються зборами суддів цього суду на строк не більше трьох років і можуть бути переобрані повторно. Отже, слідчий суддя місцевого загального суду, який здійснює судовий контроль під час досудового розслідування у провадженнях, що непідсудні Вищому антикорупційному суду, обирається на три роки з правом бути переобраним повторно, тоді як слідчі судді Вищого антикорупційного суду – лише на рік без права переобрання два роки поспіль, що вважається нами неприйнятним.

З огляду на викладене та положення п. 1 ч. 12 ст. 31 КПК України щодо здійснення кримінального провадження у Вищому антикорупційному суді як суді першої інстанції колегіально судом у складі трьох суддів, наявну у ст. 76 КПК України заборону щодо участі в провадженні судді, який брав участь у кримінальному провадженні під час досудового розслідування у цьому ж провадженні в суді першої інстанції, враховуючи визначені строки досудового розслідування та можливість їх продовження слідчим суддею, а також правові наслідки перегляду судового рішення апеляційною та касаційною інстанціями (повернення на новий судовий розгляд), є високий ризик виникнення ситуації, коли неможливо буде утворити новий склад суду для судового розгляду. Це свідчить про необхідність законодавчих змін щодо строку повноважень слідчого судді Вищого антикорупційного суду [4].

Варто зазначити, що до цього часу відповідні справи розглядалися судами загальної юрисдикції. З прийняттям Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» виникло питання про передачу справ до новоствореного суду. З цього приводу необхідно вказати,

що з дня початку роботи Вищого антикорупційного суду набуває чинності п. 20-2 розділу XI Перехідних положень Кримінального процесуального кодексу (внесений до КПК України розділом VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»), відповідно до якого судовий розгляд кримінальних проваджень щодо злочинів, віднесених Кодексом до підсудності Вищого антикорупційного суду, який розпочато у судах першої та/або апеляційної інстанцій та не закінчено до дня початку його роботи, продовжується у цих судах. Відповідно, як передбачено в законі, зазначені кримінальні провадження не можуть бути передані до Вищого антикорупційного суду. Так, суди апеляційної інстанції (крім Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду) продовжують приймати до розгляду апеляційні скарги на судові рішення, які ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили у кримінальних провадженнях щодо таких злочинів, розгляд яких розпочато у судах першої інстанції до дня початку роботи Вищого антикорупційного суду.

Тому судді Вищого антикорупційного суду не мають повноважень на розгляд усіх корупційних кримінальних проваджень, які наразі розглядаються у судах [6].

Висновки. Отже, суддя Вищого антикорупційного суду як особливий учасник кримінального провадження характеризується таким чином: 1. Йому належить центральне місце в системі правового захисту конституційних та інших правових цінностей. Діяльність суддів становить універсальний механізм із захисту й охорони права, відновлення порушеного права, припинення порушеного права, розгляд справ у судовому засіданні. 2. Публічність судової діяльності – сутність відкритості, політичної або партійної незаангажованості судів та суддів. 3. Юрисдикційність судової діяльності у кримінальному провадженні за корупційними справами полягає в сукупності правомочностей суб'єктів цієї діяльності з розгляду та розв'язання цієї категорії справ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України: від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *База даних «Законодавство України» / ВР України.* URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%-D0%B2%D1%80

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України: від 13.04.2012 № 4651-VI. *База даних «Законодавство України» / ВР України.* URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B017/print132993292447164

3. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: навч. посібник для підготовки до державного іспиту. К.: Істина, 2006. С. 32–33.

4. Мамченко Н. Проблемні питання підсудності Антикорсуду / Офіційний сайт інтернет-видання «Антидот». URL: https://antydot.info/analytics/problemni-pytannya-pidsudnosti-antykorsudu

5. Молдован В. В., Молдован А. В. Судоустрій України. К., 2000. С. 86.

6. Островська О. Антикорупційний суд запрацює: скільки ще насправді до старту / Офіційний сайт інтернет-видання «Ukr.lb.ua». URL: https://ukr.lb.ua/blog/olena_ostrovska/424601_antikoruptsiyniy_sud_zapratsyuie.html

7. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України: від 7 червня 2018 року № 2447-VIII. *База даних «Законодавство України» / ВР України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19

8. Про судоустрій та статус суддів: Закон України: від 7 липня 2010 р. *База даних «Законодавство України» / ВР України.* URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17

9. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія. К., 2005. С. 41.

10. Шевчук М. Функції суду в сучасному кримінальному провадженні України. *Вісник Львівського університету.* Серія юридична. 2014. Випуск 59. С. 370–378.

11. Танасевич О. 100 днів роботи Вищого антикорупційного суду: перші результати. *Українська правда.* URL: https://www.pravda.com.ua/columns/2019/12/17/7235029/

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy: vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy.* URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%-D0%B2%D1%80

2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy: vid 13.04.2012 № 4651-VI. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy.* URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B017/print132993292447164

3. Loboiko L. M. Kryminalno-protsesualne pravo: navch. posibnyk dlia pidhotovky do derzhavnoho ispytu. K.: Istyna, 2006. S. 32–33.

4. Mamchenko N. Problemni pytannia pidsudnosti Antykorsudu / Ofitsiinyi sait internet-vydannia «Antydot». URL: https://antydot.info/analytics/problemni-pytannya-pidsudnosti-antykorsudu

5. Moldovan V. V., Moldovan A. V. Sudoustrii Ukrainy. K., 2000. S. 86.

6. Ostrovska O. Antykoruptsiinyi sud zapratsiuie: skilky shche naspravdi do startu / Ofitsiinyi sait internet-vydannia «Ukr.lb.ua». URL: https://ukr.lb.ua/blog/olena_ostrovska/424601_antikoruptsiyniy_sud_zapratsyuie.html.

7. Pro Vyshchyi antykoruptsiinyi sud: Zakon Ukrainy: vid 7 chervnia 2018 roku № 2447-VIII. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19

8. Pro sudoustrii ta status suddiv: Zakon Ukrainy: vid 7 lypnia 2010 r. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy.* URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17

9. Stakhivskyi S. M. Teoriia i praktyka kryminalno-protsesualnoho dokazuvannia: monohrafiia. K., 2005. S. 41.

10. Shevchuk M. Funktsii sudu v suchasnomu kryminalnomu provadzhenni Ukrainy. *Visnyk Lvivskoho universytetu.* Seriia yurydychna. 2014. Vypusk 59. S. 370–378.

11. Tanasevych O. 100 dniv roboty Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu: pershi rezultaty. *Ukrainska pravda.* URL: https://www.pravda.com.ua/columns/2019/12/17/7235029/

I. Hrytsiuk, I. Biriukova. Procedural status of judges of the Higher Anti-Corruption Court in criminal proceedings

In the article the procedural status of the judge of the Supreme anti-corruption court as participant of criminal proceeding is considered. Its functions in criminal proceeding are defined. The current legislation, its shortcomings is analyzed and offers on its improvement are provided.

The purpose of the study is to analyze legislative acts and doctrinal sources to determine the procedural status of a judge of the High Anti-Corruption Court in criminal proceedings.

The Higher Anti-Corruption Court, as the highest specialized court in the judicial system of Ukraine, has the task of administering justice in accordance with the principles and procedures of the judiciary defined by law in order to protect the individual, society and the state from corruption and related crimes, and judicial control over the pre-trial investigation of these crimes, observance of the rights, freedoms and interests of persons in criminal proceedings, as well as resolving the issue of recognition of unjustified assets and their recovery in the state income in cases provided for law, civil proceedings.

The Higher Anti-Corruption Court mission is to deliver fair justice in criminal proceedings against corruption.

The judge of the High Anti-Corruption Court as a special participant in criminal proceedings is characterized as follows: 1. He has a central place in the system of legal protection of constitutional and other legal values. The activity of judges is a universal mechanism for the protection and protection of law, the restoration of the infringed law, the termination of the infringed law, the hearing of cases in court. 2. Publicity of judicial activity is the essence of openness, political or party involvement of courts and judges. 3. The jurisdiction of judicial activity in criminal proceedings in corruption cases lies in the totality of the competences of the subjects of this activity to hear and resolve this category of cases.

Key words: *judge, the Supreme anti-corruption court, procedural status, powers, criminal proceeding.*

Стаття надійшла до редакції 17 грудня 2019 року

Наукове видання

ІРПІНСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ЧАСОПИС

Науковий журнал
2019. Випуск 2

НАД ВИПУСКОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Відповідальний секретар	**Фоменко Ю. О.**
Редактор-коректор	**Грабарчук М. М.**
Технічне редагування та комп'ютерне верстання	**Лисенко О. В.**

Підп. до друку 26.12.2019. Формат 75×108/16.
Ум.-друк. арк. 6,7. Обл.-вид. арк. 7.1.
Тираж 300 пр. Зам. № 870.

Видавець і виготовлювач
Університет державної фіскальної служби України
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08205
Тел 38(098)878-46-91
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016